

Opracowanie:
Joanna Ponikowska – Krawczyk
Zespół Szkół Podstawowo – Gimnazjalnych
im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Nabrożu - Kolonii

KONSPEKT

lekcji historii w klasie V

Temat: „Średniowieczni dziejopisarze i ich dzieła”.

Cele:

I Poziom – wiadomości

A. Zapamiętywanie wiadomości

Uczeń potrafi:

- określić czas trwania średniowiecza, podać cezury czasowe dla tej epoki,
- wymienić dawny materiał pisarski oraz polskich średniowiecznych kronikarzy,
- określić wiek powstania średniowiecznych polskich kronik.

B. Zrozumienie wiadomości

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić pojęcia: kronika, rocznik, inicjał, miniatura, iluminator, kopista, inkaust, skryptorium, „benedyktyński trud”.

II Poziom – umiejętności

C. Stosowanie wiadomości

Uczeń potrafi:

- zanalizować źródła historyczne,
- formułować sądy i opinie o faktach i wydarzeniach z dziejów Polski,
- łączyć informacje wyniesione z lekcji z wcześniej zdobytą wiedzą.

III Postawy i przekonania

- uczeń zdaje sobie sprawę ze znaczenia umiejętności pisania i czytania,
- uczeń posiada przekonanie o potrzebie ochrony zabytków piśmiennictwa.

Metody:

- rozmowa nauczająca,
- praca z tekstem źródłowym,
- opis,
- pokaz.

Środki dydaktyczne:

fragmenty średniowiecznych kronik polskich, kopie średniowiecznych dokumentów, wydruk komputerowy z krótką informacją o kronikarzach polskich, kartki z pojęciami: iluminator, kopista, inkaust, skryptorium, inicjał, miniatura, pieczęć.

Przebieg:

1. Czynności organizacyjno - porządkowe.

2. Zapoznanie z tematem zajęć, zapis tematu na tablicy i do zeszytów:
„Średniowieczni dziejopisarze i ich dzieła”.

3. Rozmowa na temat początków pisma w średniowiecznej Europie.

- datowanie średniowiecza,
- Od kiedy w Polsce zaczęto uczyć czytania i pisania?
- Z jakim wydarzeniem historycznym ma związek?
- W jakim języku pisano i czytano w okresie średniowiecza?
- Czy wszyscy potrafili czytać i pisać?
- W jakich celach używano pisma?
- Jak wyglądały pierwsze książki?
- Co było materiałem pisarskim w średniowieczu?
- Który z zakonów miał swój wkład w rozwój piśmiennictwa?
- Kiedy w Europie doszło do rozpowszechnienia książki?

4. Pokaz kopii średniowiecznych dokumentów oraz fragmentów ksiąg.

Uczniowie opisują wygląd dokumentów, używając pojęć poznanych na wcześniejszych lekcjach: inicjał, miniatura, iluminator, kopista, inkaust,

skryptorium, pieczęć. Nauczyciel opowiada o skrótach abrewiacyjnych, charakterystycznych dla dokumentów średniowiecznych.

5. Rozmowa nauczająca na temat pierwszych polskich kronikarzy Galla Anonima, Wincentego Kadłubka, Jana Długosza (przypomnienie pojęć: rocznik, kronika).

Uczniowie odczytują informacje o kronikarzach z przygotowanego wydruku:

*Gall Anonim – mnich benedyktyński, autor **Kroniki polskiej**. Żył w XII wieku. Pochodził prawdopodobnie z Francji. Historycy, nie znając jego imienia, nazwali go z racji pochodzenia Gallem Anonimem. Przebywał na dworze księcia Bolesława Krzywoustego. Spisał historię Polski od czasów legendarnych po XII wiek. Jego kronikę cechuje duża rzetelność i wiarygodność.*

*Wincenty Kadłubek – biskup krakowski. Jego dzieło **Kronika polska** powstało w XIII wieku. Kronika została spisana na polecenie księcia Kazimierza Sprawiedliwego. Spisał najdawniejsze dzieje Polski po rok 1202. Relacja historyczna przeplatana jest sentencjami, bajkami i przypowieściami umoralniającymi.*

*Jan Długosz – historyk, biskup krakowski. Wychowawca synów królewskich na dworze Kazimierza Jagiellończyka. Autor **Roczników czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego**, obejmującego historię Polski od najdawniejszych czasów do 1480 r.*

6. Nauczyciel czyta fragmenty średniowiecznych kronik. Uczniowie próbują nazwać opisane w kronikach wydarzenia (Gall Anonima – przyjęcie chrztu przez Mieszka I, Wincenty Kadłubek – obrona Głogowa, Jan Długosz – bitwa pod Grunwaldem).

7. Uczniowie wykonują ćwiczenia redakcyjne – zredaguj 4 zdania, które mogłyby zostać umieszczone w kronice szkoły, mogą dotyczyć twoich osiągnięć lub wydarzeń z życia szkoły.

8. Nauczyciel ocenia uczniów za aktywne uczestniczenie w zajęciach.

9. Podsumowanie:

- wymieńcie nazwiska średniowiecznych kronikarzy polskich,
- w jakim czasie żyli i tworzyli swoje kroniki?

10. Zadanie pracy domowej: uczniowie dostają fragmenty tekstu źródłowego (*Kronika polska* Galla Anonima). Pisemnie odpowiadają na pytania:

- Jaki obraz państwa polskiego został przedstawiony w tym fragmencie kroniki?
- Czym żywili się mieszkańcy Polski (zgodnie z wersją kronikarza?)
- Czy rzeczywiście wszystkim w Polsce żyło się tak dostatnio w X wieku?